

VASÁRNAP

KÉPES CSALÁDI HETI UJSÁG.

SZERKESZTŐSÉG

hova

a lapba szánt kéziratok
reklamációk
küldendők

Székelyudvarhely,
ev. ref. papi lakás.

Előfizetési pénzek,
Becsek Dániel Fia
könyvnyomdájába inté-
zendők: Sz.-udvarhely
Árpád-utca 3.

FŐSZERKESZTŐ:

NAGY KÁROLY, ref. theol. tanár.

FELELŐS SZERKESZTŐ

VAJDA FERENCZ,

székelyudvarhelyi ref. pap.

KIADJA:

Az Erdélyi Ref. Egyházkerület

»Egyházi Értekezlete«

Megjelenik:

minden vasárnap egy iven.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egy évre . 4 kor. Negyedévre 1 kor.

Fél évre . 2 kor. Egy szám ára 10 fil.

Beszéd.

— A vizaknai csata 55-ik évfordulóján, 1904. febr. 4. —

A magyar nemzet küzdelmes életének, változatos történetének emlékezetes részlete folyt le e helyen, hol most ünnepelni együtt vagyunk.

Milyen élet, milyen történet e nemzet ezeréves multja, milyen az esemény, mely éppen e helyen lefolyt? Jertek szárnyaló lélekkel velem, megmutatom nektek. Jertek, ujtsuk fel a viszontagságos multat. Én szívetekbe írom nektek, s ti adjátok tovább gyermekeitek, rokonaitok és barátaitoknak, sőt írjátok be okos érzéssel, helyes tapintattal még elleneink lelkébe is, kik nem akarnak tudomást venni arról, hogy Isten rendelte e földre a magyar népet s bár küzdelmeken vitte át s fogja vezetni jövőben is, de örökségül adta neki a négy folyó mentét, Kárpátok hazáját, hogy e helyen: magyarok honában boldogok legyenek minden ajku s hitvallásu népek.

»Lesz még egyszer ünnep a világon!« halhatatlan költőnk jövőbe látó lélekkel egykor jósolta vala, akkor lesz ez, mikor gyász és örömneppeinken együtt ünnepel e hazának minden gyermeke.

Ezeréves története e földnek biztosíték arra, hogy ez így fog lenni. Ujtsuk fel hát a történetet. Emlékezzünk!

Mi volt e földön, a négy folyó mentén, a Kárpátok által képezett koszorun, határon belül, mielőtt e földre jöttek volna a magyarok? — talán rendezett, megállapodott állam, mint ezerév óta, s mint ma? melynek népei békés életet élnek, földmivelés, ipar, kereskedelem és tudománnyal foglalkozva... Oh, nem! Ez a föld véres har-

czok, rettentő küzdelmek színhelye volt: ezen a földön tombolt a népvándorlás vészes fergetege; itt csaptak össze annak áradatai, maguk alá temetve a rövidebb, vagy hosszabb ideig itt lakott népeket. Ezt a szétszakadozott földet kellett összehaboronálni, belőle egy országot alapítani, »ebből a népvándorlásban annyi vérrel áztatott helyből« kellett egységes országot, hazát teremteni, amit a magyarok előtt sem a római, sem a germán megtenni nem tudott. Óriási küzdelem volt ez! Tekintsetek át tíz századnak történetén s csodálkozva kiáltotok fel lépten-nyomon: »Isten csodája, hogy még áll hazánk!«

Előbb a német akart igájába hajtani, majd a görög tépdeste szét hazánk, s alig vonultak el e két oldalról fenyegető felhők, mint vad vihar tört reánk a tatár. Mohi pusztán 60.000 magyar holtteste borította a csatatér és óriási temetővé lett az ország. Aztán jött a törökvilág Mohács után 1526-ban, mikor 25.000 magyar a gyermek Lajos királylyal elveszett. A nemzeti hanyatlás irtózatosa korszaka volt az ezt követő háromszáz év. Olvassátok, oh forgassátok a magyar nemzet történetét. Ne legyen az reátok nézve elfeledett gyász temető. De elevenüljön meg minden lapja és támadjanak fel élőképben hőseink: hadd beszéljenek nekünk küzdelemről, vitézségről, lángoló honszereléről. Eger hőse: Dobó, Szigetvár vértanuja Zrínyi, s ti Bocskai, Bethlen, Rákócziak megragadó példátokkal tanítsatok! Minket nemzeti multunk példája fog Isten kegyelméből jövőben is fenntartani.

Olvassátok hát a történetet s az meg fog majd tanítani, hogy minden magyar karjára, eszére, szívére szüksége volt, s lesz mindig a hazának szorgalmas, kitartó, becsületes. munkában,

pusztító harcban egyaránt. Gyalázat arra, ki nem teljesíti kötelességét a szent haza iránt. Mardossa halálra mint undok vipera a hűtelent feltámadott lelkiismerete, rázkódjék meg a föld, mely porait befogadja és dobja, szórja el szertesét . . .

*
Álljatok meg! Még maradjatok ünneplő hangulatban csak néhány perczekig. Most a föld fog beszélni nektek, az anyaföld, mely bölcsőnk s majdan sirunk is leend. Dobbanj meg föld s beszéld el nekünk: mi történt itt, hol most ünnepet szentelünk!

A népszabadság vivta kétségbeesett harcát maga, bár minden emberi jog zsarnok tiprásival, zsoldos hadaival? Gyermekek honvédek álltak Bemhez itt, kik közül a legidősebb is ifju s a legfiatalabb 13 éves vala (Thán Károly egyetemi tanár.) Oh, miért nem bocsátottál mennyei hatalom e földre megrendítő csodát, hogy pusztulás szórta volna szét a szabadság elleneit!

Mi történt itt? mondd meg föld. A te hátadon villogtak a kardok, dörrögtek az ágyuk. Az történt-e e helyen, amit elmondok most?

»Ugyanez nap (február 4-én), melyen a székek először mérköztek meg a kozákokkal, Puchner is szorongatta Bemet, ki február 1-én Szelindekről Vizaknára ment át, ott megerősített állást foglalt el. Február 4-én itt 7387 gyalogossal, 772 lovassal és 30 ágyuval támadta meg Bemet, ki csak 1930 gyalogost, 375 lovast és 24 ágyut állíthatott vele szembe. Négy órai ágyuzás után Zsurmay huszárőrnagy, hogy megelőzze a balszárny megkerülését, lovasrohammal és szuronyszegezve verette vissza az osztrákok derék

hadát, melynek üldözésére most a derék haddal Bem is elhagyta a biztos sánczokat, sőt ágyuit is előbbre tolt.

Puchner azonban, ki csak most látta, mily maroknyi sereggel van dolga, szuronyszegezve fogadta és visszaverte támadását s a balszárnyat is megszalasztotta. Bemet Simonyi őrnagy néhány honvéddel és a bécsi légióval kivágta ugyan az ellenség sorai közül, de most már általánossá lett a futás, melyet a Vizakna utcáin megtorlódott ágyúk és társzekerek gátoltak. A csatában és üldözés közben 349 magyar esett el és 132 sebesült meg. Másnap mintegy 300 halottat (köztük néhány sebesültet még élve), az osztrákok behányattak a 300 méternél mélyebb sóaknába.»

*
Rövid, de szomorú történet, ünneplő közönség, a magyarok csaknem háromszoros ellenséggel felvett és megvívott, nagy veszteséggel végződött harcának. Itt folyt te rajtad, te ezredéves magyar föld.

Mondd, így volt-e? dobbanj meg és tégy bizonyosságot, hogy méltó az itt küzdött, vérzett s legyőzött honvédsereg e szerény emlékre, melyet nem zsarnok hatalom emelt szabadságtipró szolgálhatnak, de népkegyület az emberi jog és szabadság elvérzett hőseinek. Roskadj meg lábaink alatt te áldott anyaföld s rázz meg minket is, hogy a tétlenség, lomha hazafiságból munkás, hazaszerető életre ébredjünk, mely jövőt biztosít a magyar nemzetnek, újabb ezredéveket s méltóvá teszi, hogy bölcsen vezesse e föld sok ajku népeit. Mind gyermekei vagytok az egy, osztatlan

TÁRCZA.

Gál Sámuel emléke.

Született Háromszékmegyében Ilyefalván 1820-ban. A papi oklevele megszerzése után, osztályfőnök volt pár éven át a debreczeni hirneves kollegiumban. A szabadságharc kitörésekor ő is mint 28 éves ifju a honvédelmére sietett. A győző kard kettétörése után pedig Hunyadmegyében, a nagy Hunyadi Jánosról elnevezett Vajdahunyadon töltötte be a református egyházkebelében 47 esztendeig a papi állást. És végül nagy öregkort érven: eltemettetett nagytisztességgel a múlt 1903-ik év december 16-án. — Ott nyugszik sirja a Hunyadiak büszke- és ma is teljes pompában látható sziklavára mögött — attól alig pár százlépés távolságra — a köztemetőben »mert a pásztor halála után is, az ő nyája között akart lenni« a mint sirja fölött a szónok oly jellemzőleg mondá.

Ezek a száraz történeti adatok felőle Ám Gál Sámuelről tudunk mi szólni melegebb színezéssel is, van tárgyunk, van önkünk reá bőven.

Jártam a Retyezát tövében, mely hegyóriás, szintén megyénk területén fekszik — ide nem is olyan messze. Ősz végén volt, tél kezdete volt: éppen olyan idő — mikor maga a nagy termé-

zet is temetni szokott. Néma büszkeséggel nézett le ő törpébb hegy társaira. Magas fejét fehér hó fedte, melyről a gyenge napfény, hidegen, sugárzott vissza. Nem volt már a napnak elég melege ahoz, hogy erősebben tüzzön le reá.

A mi paptársunk is, sugár magas alak volt: egy fejjel nagyobb társai között. Homlokát neki is fehér hajfürtök vették körül. Rá is sütött a nap, a lelkivilág napja: a Jézus Krisztus hű szerelme, kit egész életében nyomon követni igyekezett — pályája kezdetétől, mind annak végéig. Ép azért értelmes homlokáról, szelid arczáról nem hideg fény, hanem a felbátorító, az éltető meleg szeretett sugárzott alá, mely meglátszott és megérezék, minden ő beszédén és cselekedetein.

Ha ügyes-bajos ember kereste fel szerény hajlékában: Zord redőkbe homlokát nem vont a össze, mint sokaknak az szokása, — nyájasan fogadta. A szomorkodót vigasztalta, a tanácstalant utba igazította: »örült az örülől, sirt a siróval« mint az irás mondja (Róm. XII—15) mert ő népének igazi lelkipásztora, atyja és barátja vala. Ő rá is illettek a költőnek szavai:

Özvegy asszony, kéregető árva

Tudta, hogy ajtója soha sincsen zárva!

(Jókai: Bucusu a házamtól)

Ha a templomban imádkozott — hallgatónak lelkét az áhitat szárnyain emelte fel a mindenség Urához. Ott az idvesség fürdőjében megfürösztve:

magyar nemzeti államnak, testvére a magyar nemzetnek minden itt élő, népfajok; intsen e harci tér, hogy a szabadságot lenyügöző hatalomnak vakeszközei soha ne legyetek. Intsen e harci tér s ez emlék titeket is véreim, magyarok, hogy a szabadságban megálljatok s azért bátran menjeteek vészbe, harczba; mert ha el is vesztitek földi életeteket, örök életet nyertek hű küzdelmeitek jutalmául. A kik pedig harczra keltek, ott hagyva gyermeket, szülőt, testvért, vagyont és mindent, mi e földön szent és becses vala midőn »Ellenünk, zsarnokunk uralma véres lobogót emele« a szabadságnak bajnokait el ne feledjétek soha! soha sem!!!

És »lesz még egyszer ünnep a világon!« Jönni fog idő, mikor együtt ünnepelnek ti veletek gyászban és örömben e hazának különböző népfajai.

Ugy legyen, ugy. Adja meg ezt a népek sorsát intéző legfőbb Hatalom!

Incze Lajos,
evang. reform. lelkész

Márczius 15.

A mikor már megvolt törve,
S mint tetszhalott kiterítve
Nem is mozdult nemzetünk,
Egy varázsdal zúgott végig
Két országon s szállt az égig
»Rabok tovább nem leszünk.«

És e dalnak futó szárnyán
Szelid tavasz enyhe árnyán

megkönnyebbülve, megvigasztalódva hozta vissza, szállott le azok lelkeivel újra a földre: élni és harcolni ismét tovább nemesen — az élet hol könnyű, hol pedig súlyos harczait. — Ajkairól az ige, Istennék beszéde: mint édes méz csepegett le: most bölcs Salamon bölcsességét, majd pedig az apostolok lágbuzgalmát hirdette.

Mikor az uton ment, meg-megszóllitgatott, felnőttest és gyermeket, némelykor ha ismerte ha nem. Szerette ott is fenntartani az emberekkel a lelki érintkezést.

Szokráteszi kérdő, és felelgető modorban — szerette tisztázni és megszületni segélleni a gondolatot, a fogalmat. Tehette mert nagy időt élt: és eméje a tudás és tapasztalás gazdag tárházából merített.

Mikor politikai viharok, nagy osztályharczok dultak: onnan szerényen vissza vonult. Vezérszerepre ilyen helyeken nem vágyott Idegen éghajlat az neki: Ott nem értették volna meg őt az emberek, ő sem értette ilyenkor az embereket. De ha a vihar elvonult — feltűnt akkor a távolban szelid alakja — mint békét hirdető szivárvány eső után.

Mikor bizalmas körben volt, olyan lett mint a nyílt, felbontott levél, — melyből szabadon olvashatott mindenki — és örömmel olvasott — mert voltak belé írva szép nagy gondolatok. Ilyenkor szokta idézni eredetiben a római klaszikusok

Uj nap támad felettünk.
Hő sugarán merre szállott
Ezt vitte, mint imádságot:
»Rabok tovább nem leszünk.«

S a zsarnokság szolgál hada
E morajtól megriadva,
Nem mert tenni ellenünk;
Mert két ország ajka zengte
Megesküdt rá s meg nem szegte:
»Rabok tovább nem leszünk.«

Töltött ágyuk rémes torka
Méhében a halált hordva
Nézett ránk, de nem feleltünk.
S mintha éppen nekik szolna:
Eskü volt a futó szóba
»Rabok tovább nem leszünk.«

Nem volt egy hang, egy sohajtás
Nem egy gyenge szivdobbanás
Békét bontó közöttünk.
Foglyul ejtett minden szívet
Esküben a honszeretet:
»Rabok tovább nem leszünk.«

Mint volt régen negyvennyolcban.
Tegyünk esküt e nap újra,
Hogy mig süt a nap fölöttünk,
Jöjjön a vész bár honnan ránk
Készek vagyunk védni hazánk:
»S rabok soha nem leszünk.«

Páll Károly

verseit — majd a nevesebb magyar költőket — kik közül leginkább kedvelte Petőfit; kinek hazafias verseivel élesztette hazaszeretetét: kinek »Isten csodája« című borongós, panaszos versét gyakran idézte:

Igy hordozunk sok százados sebet,
Kebünk soha be nem gyógyulhatott;
Mérget kellett mindenkor innia.
Ki sebeinkre önte balzsamot.
Valami rossz szellemtől származánk
Isten csodája, hogy még áll hazánk.

S mig egymást martuk szennyes konczokért,
Az oroszlanok itt termettenek:
Jött a tatár, jött a török — német ránk
Isten csodája, hogy még áll hazánk!
Mindig csak a jó sorsban bizakodánk:
Emberségünkben álljunk fönn ezután!

Ez fejezte ki leginkább az ő hazafias gondolat világát. A haza jó és balsorsa élte utolsó percéig érdekelte. Azon örülni, ezen szomorkodni soha meg nem szünetelt. Igaz és áldozatkész magyar volt. Jellemzőleg írta róla a jó öreg papról egyik kollégája e tréfás sorokat:

Nemzeti érzületét
Külsőleg is kifejezte:
Magyaros szabásu volt,
Mindig öltözete! . . . (Folyt. köv.)

Járjátok a templomot.

(Folytatás.)

Ő birja és intézi a mi sorsunkat, tőle van minden áldás, szeretete véghetetlen hozzánk; s mégis olykor-olykor csapás vagy szenvedés jut is osztályrészül, az az ő bölcsességének csak próbaköve, mellyel gyermekeit megkíséríti, hogy van-e rendületlen hitük és bizalmuk a kegyes atyában, ki felsegíti a nyomorultat, a szenvedést nyugalommal és vidámsággal cseréli fel, ki letörli az özvegy könnyes szemeit, s az árvát szeretettel felneveli. Mondom, csak megpróbálja hitünk erősségét, s ki benne bizik nem is csalatkozik — de nem büntet, mert határtalan jó. A csapás és szerencsétlenség, s az a sok elégedetlenség pedig mind emberi gyarlóságunk közvetlen eredményei, mert Isten két utat: jót és rosszat rendelt elénk, s mint legnemesebb teremtményeit, szabad akaratral ruházott fel, hogy azon haladjunk, amelyiken tetszik, de a megtérőt mindazonáltal kegyelmébe veszi. Erre nézve így nyilatkozik prófétája által: »Őrizzéték meg az én rendeléseimet és az én ítéleteimet, melyeket a ki cselekszik, él azok által.« »En vagyok az Ur.« (Mózes III. könyv. XVII. 1. 5. Ézékiel 20. 11.)

Azonban, bár az Ur hosszú tüdő, még is végre nem nézhetvén el a sok rosszat — mint az apa gyermekei hibáját — hogy azért meg ne feddje, vagy ne mérjen reá érdeme szerint büntetést, mert akkor az emberiség szabad akaratjával is visszaélne s iszonyuak volnának az emberek cselekedetei; nem volna egyik a másiktól biztonságban sem élete, sem vagyona, de fél a törvénytől, mely erkölcsön alapul, s a hatalmas Isten ítéletétől, mely ekkép szól Mikeás által: »En is azért megvervén tégedet, megkeserítelek, elvetlek tégedet a te büneidért.« (Mikeás VI. 13.)

A korszellem, a vallástalanság az oka annak is, hogy a gyermekek nem tisztelik eléggé szüleiket s a tisztas aggokat. Általános a panasz, s nem egy elgyöngült apa és anya szájából hallunk napokint kifakadásokat, hogy gyermeke nem tiszteli, méltatlanul bánik vele, sőt ütlegeti is. Sajnos, de a szomorú tapasztalat mindinkább e mellett bizonyít. Nincs jelzője ennek a magaviseletnek, de van oka, mely a hiányos vallás nélküli nevelésben rejlik. Mert ritka szülő az, aki gyermekét megtanítja legalább a Miatyánkra, Hiszekegyre, tizparancsolatra stb. Azért mondom hogy ritka, mert ezen imaformákból is tapasztalhatná a mindenszép és nemes iránt fogékony ifju lélek azon erkölcsös intelmeket, melyekkel szülői, felebarátjai és jó Isten iránt szeretetteljesen tartozik. És ezen kis erkölcsi tudomány képezné alapját lelke és elméje minden képzelmennek, mely szilárd alapon tovább haladva hasznos polgára lenne a társadalomnak, Istenét imádná, szülei iránt engedelmes lenne és felebarátjait tisztelné. Ez lenne a legheylesebb nevelés, mely egyszersmind a korszellemet is átalakítaná s a »valláson épülne minden tudomány.« Nem kellene gyermekeinket a templomtól visszatartani, mert ott sok szépet és üdvöst

tanulhatnának meg. Ott tanulnák meg az engedelmesség, szeretet és megbecsülés örök érvényű törvényeit. Krisztus is azt mondja: »Engedjétek hozzám jönni a kisdedeket, mert ilyeneké a menyneknek országa.«

Ha nevelésünkben vallásosabbak lennénk, nem volna annyi tört szívű és panaszos szülő, s az anya nem átkozná méhe magzatát; szóval erkölcsösebb lenne az ifju kor, több tiszteletet és szeretetet érezne szívében szülői és embertársai iránt. A testvér nem ólalkodna testvéreire, hanem szeretettel vonzódnék ahhoz s nem lenne testvérgyilkos! A szentírás azon szomorú megjegyzése is teljesen a vallástalan és erkölcstelen nevelésben leli magyarázatát: »A fiu bosszuval illeti az ő atyját, a leány az ő anyja ellen támad, a meny az ő napára, és az embernek az ő háza népe ellenségei.« (Mikeás VI. 6.) Hány ezer eset bizonyít a szentírás ezen állítása mellett? Mi ennek az oka? Az, hogy a szülők maguk nem járnak jó példával elől s nem oktatják gyermekeiket az istenes dolgokban, sőt valami virtusnak tartják, — mint közönségesen mondják — ha gyermekük vesszővel illeti őket s káromló szavakat ejt ki; ezeket oktatás helyett nevetségesnek veszik, s majd később ez lesz az oka a sok jaj, elnyomott sóhajtásnak a szülők ajkán; ezek sajtolják ki azt a sok fájdalmas könnyűt az elnéző és vallástalan szülők szempilláira. Mert akármelyik szép reményekre jogosító ifju hanyag nevelés mellett elveszti lelkének erejét. De kérdem, hány helyt van szokásban, — ha már csak szokás is — a vallásos nevelés és Isten megismertetése — hogy a gyermek este, reggel imádkozzék, adjon hálát Istennek a sok jóért s kérje kegyelmét továbbra is szülőire, hogy őket gondozhassák, ápolhassák, Isten félelmében nevelhessék. Maholnap szokásból is kimegy, mert az uri gyermeknek nem illik imára kulcsolni kezeit, szülői rangján alól áll; s az egyszerű napszámos nem tudja tanítani gyermekét, mert őt sem tanították szülői, ő maga sem jár a templomban, hát hogyan tanítsa meg gyermekét imádkozni!?

(Folyt. és vége köv.)

Bartók Béla.

Isten igéje.

Kötelességünk a biblia iránt.

Rom. I. 16.

A biblia az emberiség életében még nem foglalta el azt a helyet, mely jelentőségénél fogva méltán megilletné. Azok a felséges, isteni igazságok, melyeket az ó- és új testamentom tartalmaz még nem váltak az emberiség közkincsévé, élet-szükségletévé.

Az *istenfélelme* még nem lett az emberi bölcsességnek alapja. A vallásos hitnek világa még nem hatott be az elmékbe és szivekbe, hogy annak fénye mellett Istent minden ember Atyánknak és Krisztust Megváltónknak nevezze. Oh, nemcsak Ázsia és Afrika belsejében, hanem a mivelt Európában is sokan vannak, a kik a világnak, a

testiségnek, a bűnnek áldoznak. Sokan vannak, kik lelküknek égető szomját nem a Krisztus evangéliumának üdítő forrásából oltják el, hanem az emberi bölcselkedésnek posványos vizében, holott *más fundamentumot senki sem vethet azonkívül, mely egyszer vettetett és a mely a Jézus Krisztus.* (1. Kor. III. 10.).

Hát az emberi társadalom a békességen, a szabadságon és a testvériségen épül-e föl? A szeretet, mint egy aranyláncz, összefüzi-e, nem csupán a különféle népeket, de még egy hazának a fiait is? Van-e egyetértés a családban, az egyházban és a hazában? Vannak-e intézményeink feles számmal, melyek kizárólag a keresztyén vallásos hitnek és az ember szeretetnek szolgálatában állanak; vagy éppen van-e egy magyar biblia terjesztő társaságunk. Bizony nincs, mert sokan, nagyon sokan vannak, a kik *szégyenlik a Krisztus evangéliumát*, kik megvetik a könyvek-könyvét: *a bibliát*: és így nincs is erejük szakítani e földhöz lánczó emberi szenvedélyekkel és fölemelkedni egy magasabb világba, melynek légköre tiszta és üdítő; belépni *az istenországába, mely igazságban, békességben, szeretetben és a szentlélek általi örömben áll*: (Rom. XIV. 17.) Oh, ott van még a bilincs, millió meg millió ember lelkén, mely odalánczolja Róma falaihoz, és így porba hull a gondolat szabadsága, elvész a lelkiismeret függetlensége, s az emberi tudomány diadalt ül az isteni tudomány felett; Krisztus eltörpül Mária és a szentek mellett!

Ezeket látva, a kötelesség, mely előttünk áll: *tiszta és világos*. Ha az emberi közmívelődésnek, a családi és állami életnek éltető és fenntartó vize a *bibliából* fakad; ha hitünknek és cselekedeteinknek szabályozó zsinormértéke a *biblia*, és ha ismét a hit- és lelkiismereti szabadság a *biblián* alapszik: akkor annak terjesztésén buzgolkodni; annak igazságait a szivekbe csepegtetni, s ha kell érdekében áldozatot hozni, minden keresztyén embernek kötelessége. *A ki szégyenli a Krisztus evangéliumát, az jó keresztyén nem lehet.* Az apostalok, az első keresztyének, a hittérítők és a mi őseink még vérök hullásának árán is bizonyosságot tettek a Krisztus mellett. Nekünk nyomdokaikat keil követnünk.

Hogy a biblia elterjedjen és igazságai diadalra jussanak: ez nekünk magyaroknak, lelki üdvösségünk megnyerése mellett, még különös kötelességünk is. Mert a történelemből azt látjuk, hogy *nemzeti egyházak* csak ott alakulhatnak, hol a keresztyén hitnek egyedüli forrása a biblia, s az egyháznak fejedelme a Jézus Krisztus. A vallásnak nem szabad összeütközésbe jönni a

nemzeti intézményekkel. *A hitnek a hazaszeretet éltető melegágyának kell lenni.* De, lehet-e az, ha a hazának fiai idegen nyelven dicsérik az Istent, s vallásos intézményeikben nem ápolják a hazához való ragaszkodást? *Krisztus maga népének anyanyelvén hirdette az istenországát.* A mely országokba a biblia tért hódított: ott mindenütt nemzeti egyházak alakultak, s az evangéliumi ker. vallás: állam vallás lett.

Habár nekünk, kik hitünket a bibliához kapcsoljuk: számunk kevesebb is most e hazában, de azért ne csüggedjünk. Tartsunk össze; ne szégyeljük a Krisztus evangéliumát, mert ebben volt *az erő*, mely egyházunkat megtartotta, s ezután is csak ez tarthatja meg. Szeressük Istenünket és a mi Megváltó Jézusunkat. Szeressük embertársunkat, mert arról ismernek meg, hogy az ő tanítványai vagyunk. Szeressük hazánkat és a bibliára támaszkodva védjük szabadságunkat, mert az ég és föld elmulnak, de az Isten beszéde megmarad mindörökké.

Vajda Ferencz.

ALEXEJEV, OROSZ HELYTARTÓ.

Márczius 15.

Emlékezzünk hát,
Itt a szabadság
Dicső arany napja
Süt a magyarra.
Ragyogjon is mi rajtunk végre,
A szabadság égi egysége.

Szent háromsága
Szívünk világa
Lobogjon fel dicsőn,
Hogy legyen öröm,
Minden felé a szép hazába:
Eljen a magyar szabadsága!

Jertek honfiak
Fogjunk hát kezét,
Vezessen minket
A haza szeretet,
Hogy békében, akár viharban,
Éljünk a hazában boldogan!

Ne legyen viszály
Soha se köztünk,
Hogy dulja örömünk
Boldog életünk,
Mig hazánkhoz hívek maradunk:
Igazi hazafiak is vagyunk!

H. Szántó István.

Hazai krónika

— 1904 márcz. 10. —

Országgyűlés. Egy hónapi szünetelés után *márczius 1-én* tartotta első ülését a képviselőház. Ezen csupán a napi rendet állapították meg, hogy másnap folytatják az 1903. évi ujonczjavaslat feltéti vitát. *Márczius 2-án* nevezetes nap volt. A kormány ama törvényjavaslatok közül, melyeket

programjában ígért: hetet egyszerre tett le a Ház asztalára, megakarva ezzel is mutatni, hogy tud is, akar is dolgozni, ha az obstrukció engedi. Ezek közül nevezetesebb a *magyar tisztképzésre* vonatkozó javaslat, mely szerint a közös katonai iskolákban a magyar fiuk részére szülő alapítványi helyeket 250-ról: 1323-ra emelik fel, vagyis 1073-al szaporítják, úgy hogy 10 év alatt lesz elég magyar katonatiszt. A többi javaslatok között fontos a *vármegyei tisztviselők és jegyzők* fizetés emeléséről szóló javaslat. E szerint az alispán fizetése 7200 kor. és 1600 kor. lakpénz lenne. A főszolgabíró fizetése: 4800 kor. rendes fizetés és 1200 kor. lakpénzre van tervezve. Az összes vármegyei tisztviselők fizetésrendezése: 4 millió 6 százezer koronát ró évenként az államkincstárra. A körjegyzők alapfizetését 1600 koronában állapítja meg a törvény (ennyi a papság legmagasabb jelenlegi fizetése), de ezen alapfizetés a pótlékokkal, husz év alatt, 2000 ezer koronára emelkedik. *Tisza* miniszterelnök azt is jelezte, hogy nemsokára még több fontos javaslatot terjesztenek be. A többség örömmel fogadta az új törvényjavaslatokat, de az Ugron töredék és Apponyi hívei a delegációban történt dolgokat tették szóvá s e miatt az ujonczjavaslatot nem is tárgyalhatták. *Márczius 3-án Polonyi* szintén szóba hozza a bécsi dolgokat és azt mondja, hogy a nemzeti vívmányokkal nincs megelégedve. A házszabály változtatásban pedig a Kossuthpárt csak pártközi egyezséggel mehetne bele. *Tisza* védi a nemzeti vívmányokat, az obstrukciókat kéri, hogy térjenek le az »űrület utjáról,« különben a házszabálymódosítást keresztül fogja vinni és az obstrukciót minden időre megtöri. A javaslat ellen *Nessi Pál*, *Visontai Soma* beszélt. *Marjai Péter* kérdésére, hogy az 1848. XX. tr.-et mikor hajtja végre a kormány: *Tisza* azt feleli, hogy nemsokára megkezdik a két protestáns egyházzal a tárgyalásokat és mihelyt befejeződnek, javaslatot terjeszt a Ház elé. *Márczius 4-én* ismét a bécsi dolgokat hozta szóba *Bakonyi Samu*. Azután *Nyiri Sándor* honvédelmi miniszter még egyszer és utoljára megkérte az obstrukciókat, hogy hagyják félbe az áldatlan vitát. Nézzék azt, hogy 40—50 ezer ember szenved az obstrukció miatt, a kiket behívtak, de 150—160 ezerre megy azon polgárok száma, kik érzik ennek súlyát. Az obstrukciók rá sem hederítettek: *Szederkényi*, *Hellebront*, *Lengyel Zoltán* minden lelkifurdalás nélkül beszéltek tovább. Ma véget ért az általános vita. *Márczius 5-én Tisza* beadja a házszabálymódosításra vonatkozó indítványát. E szerint a függőben levő javaslatokat: mint a költségvetés, ujonczmegajánlás, kereskedelmi szerződések és a házszabály végleges módosítása egy év keretén belül tárgyalatnának le és ezen időre a hatályban levő házszabályok akként módosítatnának, hogy ötven képviselő kívánságára a vita bármikor félbeszakítható; a határozatok egyszerű szavazással történnek. Zárt ülés nem tartható; az elnök a közbeszólókat, rendezavarókat a házból kitilthatja. *Tisza* indítványa óriási forrongást idézett elő az ellenzéki pártokon, úgy hogy az obstrukció Okolicsányit, Váradit és Molnár Jenőt csak kevesen hallgatták.

A jelekből ítélve, nagy megrázkodtatás előtt áll az ország.

Világkrónika.

A japán-orosz háború felől az elmúlt héten az a hír érkezett, hogy, a japánok febr. 29-én újra ostrom alá vették Port-Arthurt. Hogy milyen eredménnyel járt ez a támadás, azt tisztán nem lehet megállapítani, de annyi tény, hogy az oroszok már nem sokáig tarthatják ezt az erődöt. Ugy hírlik önként feladják. Másik orosz tengeri kikötő: *Vladivosztok*. A japánok most ennek a bombázásához fogtak. A szárazföldön csak kisebb előcsatározások voltak. Mindkét fél nagyban készül az ütközetre.

Egyházi élet.

A szász-sebesi alakuló félben levő ref. egyház érdekében lelkes felhívó szózatot vettük *Benedek* Károly egyházmegyei főjegyzőtől, mint beszolgáló lelkésztől. Lapunk tere nem engedi, hogy az egészszet közöljük, azonban e pár sorban is a nemes ügyet melegen ajánljuk olvasó közönségünk szíves pártfogásába. Az adakozásra felhívó szózat így végződik: »Templomunk, papilakunk még befejezetlenül áll. Gyűjtő-iveinknek több mint fele visszaküldetlen. Kérve-kérjük azokat, akiknél még gyűjtőiveink vannak, hogy küldjék vissza hozzánk, mert elszámolni sem birunk. És kérve-kérjük mindazokat, akik még nem adakoztak, hogy küldjék el filléreiket, hiszen meglehetnek győződve, hogy sem szentebb, sem hazafiasabb ügyre nem áldozhatnak! A szászsebesi magyar protestánsok nevében: *Benedek* Károly, alvinczi ref. lelkész, egyházmegyei főjegyző, a sz.-sebesi egyház adminisztrátora.

A biblia ünnepe. Az elmúlt vasárnap a biblia ünnepe volt. Magyarország összes protestáns templomaiban is hálaadó fohász emelkedett a jó Istenhez, hogy igéjének erejét és áldásait velünk, magyarokkal is megismertette. A hozzánk érkezett tudósításokból közöljük a következőket: *Márczius 6-án*, mikor az egész világ ker. prot. népe ünnepelt, *Felsőcsernáton* »Olvasó- zene- és dal-egyesülete« is, a rendes templomi ünnepélyen kívül, nagyszabásu ünnepet rendezett a biblia társaság javára. *György Albert* tanító vezetése alatt megható szép énekeket adtak elő az iskolás gyermekek, a női és vegyeskar, ugyszintén a helyi zenekar. Szavalatok is voltak: *Dénes Endre*, *Fülöp Sabina*, *Rákosi Mór* és *Szabó Juliánna* adtak elő ügyesen vallásos tartalmu költeményeket, végül *Megyaszi Mihály* s. lelkész tartott szabad előadást a pogányokról, azoknak vallása és életmódjáról, továbbá a magyar biblia viszontagságos multjáról, bemutatván *Bod Péter* 1700-beli gyönyörű bibliáját, amit nagy érdeklődéssel szemléltek. Önkéntes adományokból mintegy 50 korona gyűlt be a biblia társaság javára.

Damos-Jákótelkéről a következőket írják: Folyó hó 6-iki »Biblia Vasárnapon« ünnepélyes istentiszteletet tartott a mi két kicsiny egyház-községünk. Az ünnepi beszédet *Mezey Mihály* áll. tan. tartotta mindkét egyházban. Megható szép volt és kellemes benyomást gyakorolt a damosi áll. isk. növendékeinek alkalmi éneke, melyet könnyörgés és prédikáció közt énekeltek *Csöregi István* jákótelki tanító orgonakisérével. Az ünnepélyes istentisztelet mindkét egyházban a kivek legnagyobb s legbuzgóbb érdeklődése mellett folyt le. Damoson az isk. gyermekek közt bibliai füzetek osztattak ki.

Kegyesség útja.

— Kövesd a bibliát. —

»Az Istenért Bálint, ne menj már most kártyázni. Ne kísérsd az Istent. Inkább menj a templomba. Ne forgasd az ördög bibliáját. Kövesd a bibliát, mert csak ez vezet az igazi boldogsághoz« — szól siránkozó hangon Hetes Bálintné férjéhez, aki a korcsmába készült menni.

Ne mérgesits asszony evvel az örökös zsörtölődéssel. Olvasd csak te a bibliát, én majd csak kártyázom, ott legalább nyerek. — mondá nyersen és durván Hetes Bálint csizmadia-mester az ajtót becsapva

Az asszony szomoruan nézett ura után. Majd elővette a bibliát és olvasni kezdett, miközben áhítatosan kérte az ég Urát, hogy vezesse vissza a keresztyén élethez férjét.

* * *

Hetes Bálint uram csak folyton kártyázott. Összes idejét a korcsma borgózös levegőjében töltötte. Mesterségét egészen elhanyagolta. Egy idő óta a szerencse is elhagyta. Folytonosan vesztett. Ő meg örültebben és még szenvedélyesebben játszott. Azt hitte a balga, hogy nyerni fog ismét, de minduntalan vesztett. E vesztés még durvábbá tette. Ha vesztett, dühében otthon tört, zuzott mindent, sőt egy idő óta a feleségét is ütöni-verní kezdte, mintha az lenne oka, hogy ő veszt.

Hetes Bálintné csak türe ura durvaságát és remélt. Hitét nem vesztette el. Bizott a Mindenhatóban, aki nem hagyja el az árvákat és szegényeket. Nem panaszkodott senkinek, csak Istenéhez fohászzkodott.

* * *

Pereg a dob Hetes Bálint udvarán. Árverezik butorát. Házát már régen eljátszotta. Most butorait és egyéb ingóságait adják el. Sok adósságot csinált és nem tud fizetni.

Hetes Bálint némán, szemét lesütve áll az ingóságok közt. Most már bánja esztelen játék-szenvedélyét.

»Hajh de késő a megbánás!« suttogja magában.

Felesége az üres szoba egyik zugában imádkozik. Még most sem vesztette el hitét és bizalmát Istenében.

Ezalatt künn felsorolják az egyes tárgyakat. »Egy biblia« hangzik a kikiáltó szava.

Hetes Bálint megrezdül. Eszébe jut felesége szava: »Kövesd a bibliát!«

Csend van. A csendet szivettépően töri meg Hetes Bálint hangja.

»Csak ezt ne! Csak ezt adják vissza! Az Istenre kérem ne fosszanak meg az idvesség útjától« hörgő fájdalommal.

Kimerülten összerogyott. Elájult a hatalmas ember.

E jeleneten a nép mélyen megindult. Könny csillogott soknak a szemében. Hosszu csend keletkezett. Egy páran felemelték Hetes Bálintot az üres szobába; ahol felesége ápolni kezdte.

* * *

Ezalatt künn a népsorából előlépett a földesur. »Mennyi az adósság?« — kérdé.

Megmondták.

Szó nélkül kifizette. A nép eloszlott.

A földesur bement a házba, ahol Hetes Bálint már magához tért.

A földes ur nem is engedte szóhoz, hanem ezt mondta: »Legyen nyugodt. Butorát megvettem és visszadom. Majd visszafogja fizetni apránként. Itt van a biblia. Az Ég Úra meghallgatta kérését. Köszönje meg Istennek e nagy kegyet. Olvassa ezután szorgalmasan a bibliát. Isten megfogja segiteni.«

Hetes és felesége hálásan köszönték meg a földesur jóságát, akivel együtt hálaadó imádságot mondtak az ég urának. *Raniszávlyevits György.*

Hazámhoz.

Szomoruan olvasgatom
Jelen sorsod szép magyar hon.
S látom napról napra telve,
Kuszált léted nem áll helyre.

Veszem a hir soraiból,
Hogy mi foszt meg vágyaidtól:
Mert hisz nincsen szárnyad alatt,
Összetartó szent akarat.

Oh, ez nincs meg, s nem volt soha
Azért sorsod ily mostoba.
Hazám, te szép Magyarország,
Mikor leszünk egyek hozzád?

Magyar Sion, tedd azt velünk,
Hogy igazán neked éljünk,
Egyházunk, hazánk javára
Buzdits minket szent munkára!

Biró Dénes.

Mai képünkhöz.

A japán-orosz háboru vezér alakjaiból mutatunk be rendre olvasóinknak egy-egy képet. *Alexejev*, orosz nagy herczeggel kezdjük meg, ki a keleti orosz birodalomnak kormányzója, s így a csár után áll. Ő volt megbizva a háboru vezetésével, de miután a japánok tönkre tették Port-Arthurban az orosz hajókat: Kuropatkint nevezték ki fővezérnek. Alexejevet igen derék katonának mondják, de úgy látszik nincs szerencséje a háboru vezetéséhez.

Vegyes hírek.

Márczius 15. Van-e ember széles Magyarországon, ki ne ismerné e napnak jelentőségét? Bizonyosan nincs. Ne is legyen magyar ember, a ki ne tudja, hogy e nap a magyar szabadság fölbredésének napja. A mint Petőfi ajkáról 1848. márczius 15-én a »Talpra magyar« elhangzott, talpra állott egész Magyarország, hogy kivivja régóta sóvárgott szabadságát. A nagy nap emlékét az idén is kegyelettel fogják megülni országszerte. Vegyen részt minden ember e hazafias, szép ünnepen, s ápolja szívében a honszeretet magasztos érzeményét, mert még jöhetnek idők, mikor honszeretetünket az ősök lelkesedésével kell megmutatnunk.

Uszó templom. Irtunk már uszó szállodáról, uszó színházról, most uszó templom létezéséről ad hirt egy berlini lap. Rothenbücher hajótulajdonos ugyanis a hívők rendelkezésére bocsátott egy alkalmas járművet, melyet belül templommá alakítottak át és amely a Belin melletti vizeken tartózkodik. Vasárnaponként oda vontatják, ahol legtöbb a hajós és ilyenkor a legközelebbi község papja átrándul a hajóra az istentisztelet megtartására.

Kutyák a japán hadseregben. Mint egy angol lap írja, a japán hadseregben igen nagy hasznát veszik a kutyának. A kutya természetes szimatoló képességével hamarabb észreveszi a közeledő ellenséget s figyelmessé teszi a japán katonákat. Ezért az éjjeli őrök mellé adják, s a kutyák finom hallása jó szer arra, hogy az ellenség az öröket meg ne lepje. Érdekes, hogy e kutyák hangos ugatással magukat soha el nem árulják. Minden kutya nyakán van egy bőrtáska, s úgy vannak betanítva, hogy az őrhelyekről a csapathoz viszik a táskába tett levelet, s innen ismét pontosan kézbesítik az esetleges értesítést az őrségre. E levélhordói tisztet oly pontosan teljesítik, hogy soha egy levél sem téved el, s a levelet nem adják át másnak, csak aki őket nevükön szólítja. Különösen fontos szolgálatot teljesítenek a kutyák azzal, hogy a sebesülteket fölkeresik, mi a cserjés vidéken, erdőkben nem is könnyű dolog. Minden japán katonát egyenruhájáról fölismernek, az idegeneket pedig hevesen megtámadják, s hangos ugatással adják tudtul az őrségnek, hogy olyan ember közeledik, aki nem

közülök való. Csak néhány csapattestnél vannak ilyen betanított kutyák, de itt hasznukot veszik, hogyha számot tartanának ez okos állatok fényes katonai rangra, egyik-másik lehetne talán akár generális is.

Márczusi hó. Bécsben a múlt szombaton egész éjjel és vasárnap délelőt nagy hóesés volt s noha alig két hét választ el a hivatalos tavasztól, a bécsiek alaposan benne vannak a télben.

A hóhér fla. Budapesten egyik éjjel megtámadták Kozarek Rezső 23 éves tüzért, a volt hóhér fiát és hátra szurták. A szerencsétlennek valószínűleg a gerinczagyát érte a szurás, mert megbénultak a végtagjai. Meglehet, hogy az apjáért akartak buszut állani.

A halott megmozdul. Egy szegedi orvost a napokban késő este vittek ki a tanyára, hogy a halott vizsgálatát megejtse. A kocsi a meghalt fiu apja hajtotta és szerencsésen célhoz is ért. Mikor a tanyára kiértek, az orvos egyedül ment be a lakásba, hogy a halottat megnézze. A meghalt legény apja kint maradt az udvaron, hogy a lovakat ellássa. A szobában mindössze egy szál gyergya égett s valami nagy világosságot nem adott. Az orvos mindazonáltal elég jól látott s a holttest felé tartott, amely az ágyban feküdt és fehér lepedővel volt letakarva. Midőn azonban már csak egy lépésnyire volt a halottól, hirtelen megállt és el is halványodott. Az történt ugyanis, hogy a halottat borító lepel mozogni kezdett. Eleinte igen kis mértékben, azután erősebben, mintha a halott legény arra törekedett volna, hogy megforduljon. A doktor pár pillanatig azt hitte, hogy a lábai a földbe nőnek, de azután erőt vett magán, az ágyhoz lépett és a lepel erős mozdulattal lerántotta. Mikor ezt megcselekedte, nagyot kiáltva ugrott hátra, mert azt hitte, hogy a lepedő alatt meghuzódó nagy fekete macska egyenesen az arcába akart ugrani. Később persze megnyugodott, a bizonyítványt kiállította és bekocsizott Szegedre, kétségtelenül tudva, hogy az életben voltak már kellemesebb perczei is, mint azok voltak, amelyekben a fekete macska mozgatta a holttestre takart lepedőt.

A dohányzás megszorítása. A füstölés felnőtt embernek sem használ, gyermeknek meg határozottan árt. Vannak államok, amelyekben törvény tiltja meg a gyermeknek a dohányzást. Norvégiában 1889-ben kelt a törvény, a mely szigoruan bünteti a trafikost, aki tizenöt esztendősnél fiatalabb legénykének dohányt ad el. A Princ-Edward szigeten csak tizenhét évesnél idősebb legénynek szabad dohányoznia. Ha ennél fiatalabb embert füstölésen érnek, őt is, azt is, akitől a dohányt vette, bezárják három napra. Ugyanilyen törvény van Bermidában is. Franciaországban a kormány rendelettel tiltotta meg az iskolák növendékeinek a dohányzást. Amelyiket ilyesmin érik, haladéktalanul kicsapják az iskolából. Hát nálunk vajjon, mikor tiltják meg a szülők — ha már az állam nem is hoz törvényt — hogy gyermekeik ne szivarozzanak? Okos szülő törvény nélkül sem engedi, hogy fejlődő gyermeke szivarazzék, s ez által elméjét, egészségét rontsa.